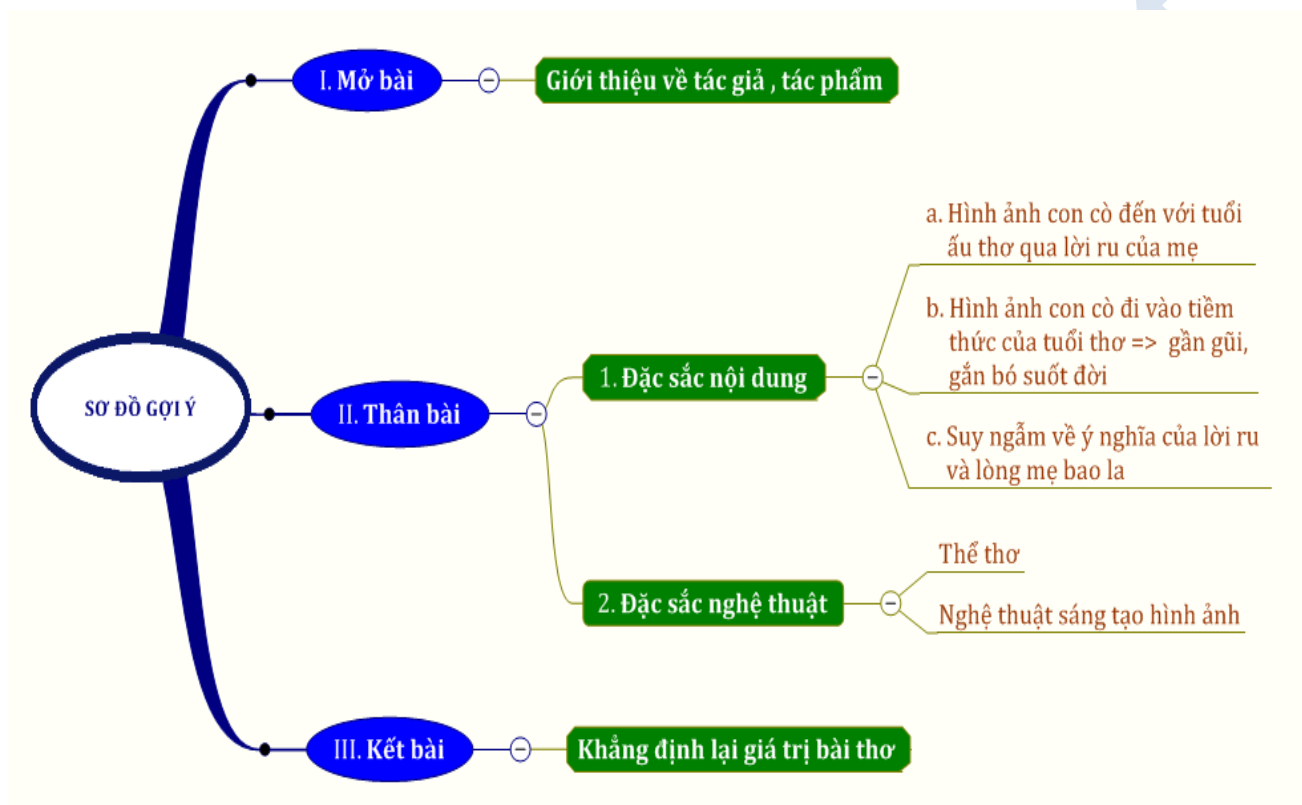

VĂN MẪU LỚP 7

VĂN BIỂU CẢM

ĐỀ BÀI: *PHÂN TÍCH BÀI THƠ CON CÒ CỦA NHÀ THƠ CHẾ LAN VIÊN*

A. SƠ ĐỒ TÓM TẮT GỢI Ý

B. DÀN BÀI CHI TIẾT

I. Mở bài

- Giới thiệu về tác giả và tác phẩm:
  - Nhà thơ Chế Lan Viên sinh năm 1920 tại Quảng Trị nhưng ông lại lớn lên ở Bình Định.
  - Chế Lan Viên là nhà thơ lớn có đóng góp rất nhiều trong nền văn học nước nhà trong thế kỷ XX. Ông là người có phong cách thơ khác lạ, vừa thông minh sắc sảo vừa sâu sắc, ý nghĩa, vừa hiện đại nhưng cũng lại rất dân gian cổ điển.
  - Tác phẩm “Con cò” của ông là được viết theo thể tự do, linh hoạt, không theo một quy tắc nào cả, mỗi khổ thơ là những tưởng tượng phong phú thể

hiện những suy nghĩ mang tính triết lý sâu sắc thể hiện thế giới quan của tác giả.

II. Thân bài

1. Nội dung

a. Hình ảnh con cò đến với tuổi ấu thơ qua lời ru của mẹ

- Hình ảnh của những người phụ nữ nông dân vất vả, cực nhọc nhưng giàu đức hy sinh
- Hình ảnh những cánh cò bay lả bay la dọc theo chiều dài của những cánh đồng lúa xanh tít tắp, bay về những mái nhà tranh bình yên.

→ Hình ảnh con cò gợi cuộc sống xưa cũ từ làng quê đến phố xá, thông thả, bình yên, ít biến động.

- Hình ảnh con cò trong lời ru của mẹ còn là *"Con cò ăn đêm, con cò xa tổ, cò gặp cành mềm, cò sợ xáo măng"*.

→ Đó là hình ảnh cánh cò vất vả, lam lũ trong ca dao; là hình ảnh của người mẹ, người phụ nữ nhọc nhằn, vất vả, lặn lội kiếm sống nuôi chồng, nuôi con.

⇒ Đây không còn là con cò trắng bình yên vô tư lự mà đã trở thành biểu tượng của những người nông dân vất vả, cực chẳng đã, thậm chí còn vất vả hơn khi cò gặp cành mềm.

- Nhịp 2 và vần đóng mở ngân vang, xen kẽ nhau trong từng dòng thơ kết hợp với biện pháp tu từ nhân hoá và so sánh

→ Tạo nên vẻ đẹp cho câu thơ, làm cho ý thơ thêm sâu sắc.

- Đoạn thơ khép lại bằng hình ảnh thanh bình của cuộc sống, bằng giấc ngủ say nồng của trẻ thơ.

b. Hình ảnh con cò đi vào tiềm thức của tuổi thơ, trở nên gần gũi và sẽ gắn bó với con người suốt cả cuộc đời

- Từ lời ru của mẹ, con cò bước ra làm quen với đứa con bé bỏng. Thế rồi cò trở thành người bạn thân thiết, gần gũi.

- Khi còn ở trong nôi

"Con ngủ yên thì cò cùng ngủ."

Cánh của cò hai đứa đắp chung đôi".

- Khi con đi học

"Mai khôn lớn con theo cò đi học.

Cánh trắng cò bay theo gót đôi chân".

- Và khi con đã trưởng thành

"Cánh cò trắng lại bay hoài không nghỉ.

Trước hiên nhà,

Và trong hơi mát câu văn".

→ Con cò đã trở thành người bạn đồng hành thân thiết hơn bất cứ người bạn nào.

c. Từ hình ảnh con cò, tác giả suy ngẫm về ý nghĩa của lời ru và lòng mẹ bao la

- Từ sự thấu hiểu tấm lòng người mẹ, nhà thơ đã khái quát một quy luật tình cảm có ý nghĩa sâu sắc và bền vững:

"Con dù đã lớn vẫn là con của mẹ.

Đi hết đời lòng mẹ vẫn theo con".

- Chỉ một con cò trong lời ru của mẹ thôi mà ẩn chứa bao bài học, bao ý nghĩa về cuộc đời. Bài học ấy, ý nghĩa ấy đến với con thật nhẹ nhàng sâu lắng, qua âm điệu thiết tha của những lời ru. Không có lời ru, cuộc đời con thiệt thòi, nghèo nàn biết mấy.

2. Đặc sắc nghệ thuật

a. Về thể thơ

- Sử dụng thể thơ tự do, nhưng nhiều câu mang dáng dấp thể tám chữ, cho phép tác giả thể hiện tình điệu, cảm xúc một cách linh hoạt.
- Các đoạn thường được bắt đầu từ những câu thơ ngắn, có cấu trúc giống nhau, nhiều chỗ lặp lại hoàn toàn gợi âm điệu của lời ru.
- Giọng thơ còn mang tính suy ngẫm, có cả triết lí làm cho người đọc không bị cuốn hẳn vào điệu ru êm ái mà hướng tâm trí nhiều hơn vào sự suy ngẫm, phát hiện.

b. Về nghệ thuật sáng tạo hình ảnh

- Vận dụng sáng tạo hình ảnh con cò trong ca dao vào thơ ca.
- Những hình ảnh biểu tượng rất gần gũi, quen thuộc mà vẫn có khả năng hàm chứa những ý nghĩa mới và có giá trị biểu cảm.

III. Kết bài

- Khẳng định lại giá trị bài thơ

- Tình mẫu tử là đề tài có từ xa xưa và là nguồn thi hứng không bao giờ vơi cạn của các nhà thơ.
- Hát ru vốn rất quen thuộc và tự nhiên đối với các bà mẹ ngày xưa, nhưng ngày nay, nó đã trở thành một việc khó khăn đối với không ít những người mẹ trẻ. Không được nghe lời mẹ ru, đó là điều thiệt thòi đáng kể đối với tuổi ấu thơ.
- Bài thơ “Con cò” của Chế Lan Viên được viết từ giữa thế kỉ XX nhưng giờ đây, nó vẫn là lời nhắc nhở nhẹ nhàng mà thấm thía về tình mẹ con và khẳng định vai trò tạo dựng nhân cách, nâng đỡ tâm hồn của hát ru đối với đời sống tinh thần của con người.

C. BÀI VĂN MẪU

Đề bài: Anh chị hãy viết bài văn phân tích bài thơ “Con cò” của Chế Lan Viên để thấy được tình cảm sâu nặng của người mẹ đối với con.

Gợi ý làm bài

Chế Lan Viên (1920 – 1989), tên thật là Phan Ngọc Hoan, quê gốc Quảng Trị, lớn lên ở Bình Định. Ông là nhà thơ xuất sắc đã có những đóng góp quan trọng cho nền văn học dân tộc ở thế kỉ XX. Nhà nước đã truy tặng ông Giải thưởng Hồ Chí Minh về Văn học Nghệ thuật. Phong cách thơ Chế Lan Viên rất độc đáo, vừa sắc sảo tính trí tuệ, triết lí, vừa đậm đà chất trữ tình. Hình ảnh trong thơ ông phong phú, đa dạng, kết hợp giữa các yếu tố thực và ảo, được sáng tạo bằng trí tưởng tượng phong phú, do đó mà chứa đựng nhiều bất ngờ, thú vị.

Bài thơ “Con cò” nhắc lại hình ảnh con cò quen thuộc trong ca dao, nhưng nhà thơ không dừng ở những ý tứ có sẵn mà mở rộng, nâng cao thành biểu hiện cao quý của tình mẹ, lòng mẹ lớn lao, sâu nặng, lâu dài đối với cuộc đời của mỗi đứa con.

Bố cục bài thơ gồm 3 phần, được sắp xếp theo quá trình phát triển ý nghĩa của hình tượng trung tâm.

Phần 1: Hình ảnh con cò đến với tuổi ấu thơ qua lời ru của mẹ.

Phần 2: Hình ảnh con cò đi vào tiềm thức của tuổi thơ, trở nên gần gũi và sẽ gắn bó

với con người suốt cả cuộc đời.

Phần 3: Từ hình ảnh con cò, tác giả suy ngẫm về ý nghĩa của lời ru và lòng mẹ bao la.

Hình ảnh con cò quen thuộc trong ca dao được Chế Lan Viên lấy làm hình tượng chủ đạo của bài thơ. Con cò là ẩn dụ về người nông dân, đặc biệt là người phụ nữ trong cuộc sống lam lũ, nhọc nhằn nhưng giàu lòng nhân ái và đức hi sinh. Chế Lan Viên khai thác hình ảnh con cò ở ý nghĩa biểu trưng cho tấm lòng người mẹ:

“Con còn bế trên tay

Con chưa biết con cò

Nhưng trong lời mẹ hát

Có cánh cò đang bay:

“Con cò bay la

Con cò bay lả

Con cò cồng phủ,

Con cò Đồng Đăng...”

Những câu thơ trên gợi cho chúng ta nhớ tới câu ca dao đã trở thành lời ru quen thuộc của bà, của mẹ:

“Con cò bay lả, bay la,

Bay từ cửa phủ bay ra cánh đồng...

● *Con cò bay lả, bay la*

Bay từ cửa phủ bay về Đồng Đăng...”

Tác giả chỉ lấy ra vài chữ trong mỗi câu ca dao để góp phần thể hiện sự phong phú về ý nghĩa biểu tượng của hình ảnh con cò.

Không gì bằng hạnh phúc của người mẹ ru con ngủ trong khung cảnh thanh bình. Sung sướng thay những đứa trẻ được lời ru ngọt ngào của mẹ đưa vào giấc ngủ say nồng:

“Cò một mình cò phải kiếm lấy ăn,

Con có mẹ, con chơi rồi lại ngủ.

“Con cò ăn đêm,

Con cò xa tổ,

Cò gặp càngh mềm,

Cò sợ xáo măng..."

Ngày xưa, cò phải vất vả kiếm ăn nơi đồng sâu, đồng cạn. Còn ngày nay, con đã có mẹ nuôi dưỡng, bế bồng nên chơi rồi lại ngủ. Thấp thoáng trong lời ru của mẹ là những nỗi cực nhọc của cuộc mưu sinh. Nhưng con không phải sợ vì đã có mẹ luôn ở kề bên. Mẹ là chỗ dựa đáng tin cậy, là lá chắn che chở suốt đời cho con:

"Ngủ yên! Ngủ yên!

Cò ơi, chớ sợ!

Càngh có mềm, mẹ đã sẵn tay nâng!

Trong lời ru của mẹ thấm hơi xuân,

Con chưa biết con cò, con vạc.

Con chưa biết những càngh mềm mẹ hát,

Sữa mẹ nhiều, con ngủ chẳng phân vân."

Qua lời ru thấm thiết nghĩa tình của mẹ, hình ảnh con cò đã đến với tâm hồn tuổi thơ một cách nhẹ nhàng mà thấm thía. Lời ru của mẹ chính là sự khởi đầu con đường đi vào thế giới tâm hồn của mỗi con người, ở tuổi nằm nôi, đứa trẻ chưa thể hiểu nội dung, ý nghĩa của những lời ru nhưng chúng cảm nhận được sự vỗ về, âu yếm trong âm điệu ngọt ngào, êm dịu. Chúng đón nhận tình yêu thương, che chở của người mẹ bằng trực giác.

Đoạn thơ thứ nhất khép lại bằng hình ảnh rất đáng yêu: Sữa mẹ nhiều, con ngủ chẳng phân vân.

Ở đoạn thơ thứ hai, cánh cò từ trong lời ru đã in sâu vào tiềm thức của tuổi thơ, trở nên gần gũi, thân thiết và sẽ theo con suốt cả cuộc đời. Hình ảnh con cò trong ca dao tiếp tục sự sống của nó trong tâm hồn của mỗi chúng ta bởi nó đã được xây dựng bằng sự chiêm nghiệm và trí tưởng tượng phong phú của nhà thơ. Hình ảnh con cò mang ý nghĩa tượng trưng cho lòng mẹ, cho sự dịu dặt, nâng đỡ dịu dàng và bền bỉ của mẹ đối với con.

Với trái tim chan chứa yêu thương, người mẹ hiền ru con, đưa con vào giấc ngủ êm đềm:

"Ngủ yên ! Ngủ yên! Ngủ yên !

Cho cò trắng đến làm quen,

Cò đứng ở quanh nôi

Rồi cò vào trong tổ.

Con ngủ yên thì cò cũng ngủ

Cánh của cò, hai đứa đắp chung đôi.”

Cánh cò trở thành bạn đồng hành của con từ tuổi ấu thơ cho đến lúc trưởng thành:

“Mai khôn lớn, con theo cò đi học

Cánh trắng cò bay theo gót đôi chân.

Lớn lên, lớn lên, lớn lên...

Con làm gì ?

Con làm thi sĩ!

Cánh cò trắng lại bay hoài không nghỉ

Trước hiên nhà

Và trong hơi mát câu văn.”

Đến đoạn thơ thứ ba thì hình ảnh con cò lại được khai thác ở ý nghĩa tượng trưng cho tấm lòng người mẹ lúc nào cũng theo sát bên con. Lời ru của mẹ sao mà thiết tha, xúc động:

“Dù ở gần con,

Dù ở xa con

Lên rừng xuống bể,

Cò sẽ tìm con,

Cò mãi yêu con.”

Từ sự thấu hiểu tấm lòng người mẹ, nhà thơ đã khái quát thành một quy luật tình cảm có tính chất vĩnh hằng:

“Con dù lớn vẫn là con của mẹ,

Đi hết đời, lòng mẹ vẫn theo con.”

Câu thơ trên là sự khẳng định: “Con dù lớn vẫn là con của mẹ”. Câu thơ dưới: “Đi hết đời, lòng mẹ vẫn theo con” nhấn mạnh tình mẹ bao la, không bao giờ vơi cạn.

Từ xúc cảm chân thành, tác giả đã mở rộng, nâng cao ý nghĩa của hình tượng thơ và

khái quát thành triết lí. Đó là đặc điểm thường thấy và cũng là ưu thế của thơ Chế Lan Viên.

Phần cuối bài thơ trở lại với âm hưởng nhịp nhàng, chậm rãi của lời ru và tác giả đã đúc kết ý nghĩa phong phú của hình tượng con cò trong những lời ru ấy:

*“À ơi!
Một con cò thôi,
Con cò mẹ hát
Cũng là cuộc đời
Ngủ đi ! Ngủ đi !
Cho cánh cò, cánh vạc,
Cho cả sắc trời
Đến hát quanh nơi”*

Bài thơ “Con cò” được xây dựng bằng bút pháp nghệ thuật độc đáo. Trước hết, về thể thơ, tác giả sử dụng thể thơ tự do bởi nó có thể biểu hiện nhiều cung bậc của cảm xúc một cách tự nhiên, linh hoạt. Tuy tác giả không sử dụng thể lục bát quen thuộc nhưng bài thơ vẫn mang âm hưởng nhẹ nhàng, tha thiết của lời ru. Bài thơ không đơn thuần là một lời hát ru mà còn là những triết lí về cuộc đời. Nó hướng tâm trí người đọc vào sự suy ngẫm về tình mẫu tử thiêng liêng, bất diệt.

Bài thơ “Con cò” được viết theo thể tự do, các câu thơ dài ngắn không đều, nhiều câu thơ được lặp lại, nhịp điệu biến đổi linh hoạt. Mỗi đoạn đều bắt đầu bằng vài câu thơ ngắn, sau đó là những câu thơ dài mở ra sự liên tưởng phong phú hoặc suy ngẫm có tính triết lí sâu xa.

Khai thác hình ảnh con cò trong những lời hát ru đã có tự ngàn năm, bài thơ “Con cò” của Chế Lan Viên ngợi ca tình mẹ thiêng liêng và khẳng định ý nghĩa to lớn của lời ru đối với đời sống tâm hồn của mỗi con người. Bài thơ còn thể hiện sự vận dụng ca dao một cách sáng tạo của Chế Lan Viên. Hình ảnh con cò trong ca dao chỉ là điểm xuất phát, khơi nguồn cho cảm xúc và những liên tưởng phong phú của tác giả. Hình ảnh con cò trong bài thơ này thiên về ý nghĩa biểu tượng mà ý nghĩa biểu tượng không phải lúc nào cũng rành mạch, rõ ràng. Tuy hình ảnh con cò trong bài thơ gần gũi,

quen thuộc nhưng nó vẫn hàm chứa những ý nghĩa mới mẻ và có giá trị biểu cảm cao.

Tình mẫu tử là đề tài có từ xa xưa và là nguồn thi hứng không bao giờ vơi cạn của các nhà thơ. Người ta cũng đã nói nhiều về ý nghĩa và vai trò của hát ru đối với tuổi thơ và với cả cuộc đời con người. Hát ru vốn rất quen thuộc và tự nhiên đối với các bà mẹ ngày xưa, nhưng ngày nay, nó đã trở thành một việc khó khăn đối với không ít những người mẹ trẻ. Không được nghe lời mẹ ru, đó là điều thiệt thòi đáng kể đối với tuổi ấu thơ. Bài thơ Con cò của Chế Lan Viên được viết từ giữa thế kỉ XX nhưng giờ đây, nó vẫn là lời nhắc nhở nhẹ nhàng mà thấm thía về tình mẹ con và khẳng định vai trò tạo dựng nhân cách, nâng đỡ tâm hồn của hát ru đối với đời sống tinh thần của con người. Đúng như nhà thơ Nguyễn Duy đã viết:

*“Ta đi trọn kiếp con người
Cũng không đi hết mấy lời mẹ ru.”*

Website **HOC247** cung cấp một môi trường **học trực tuyến** sinh động, nhiều **tiện ích thông minh**, nội dung bài giảng được biên soạn công phu và giảng dạy bởi những **giáo viên nhiều năm kinh nghiệm, giỏi về kiến thức chuyên môn lẫn kỹ năng sư phạm** đến từ các trường Đại học và các trường chuyên danh tiếng.

I. Luyện Thi Online

Học mọi lúc, mọi nơi, mọi thiết bị – Tiết kiệm 90%

- **Luyện thi ĐH, THPT QG:** Đội ngũ **GV Giỏi, Kinh nghiệm** từ các Trường ĐH và THPT danh tiếng xây dựng các khóa **luyện thi THPTQG** các môn: Toán, Ngữ Văn, Tiếng Anh, Vật Lý, Hóa Học và Sinh Học.
- **Luyện thi vào lớp 10 chuyên Toán:** Ôn thi **HSG lớp 9** và **luyện thi vào lớp 10 chuyên Toán** các trường **PTNK, Chuyên HCM (LHP-TĐN-NTH-GĐ), Chuyên Phan Bội Châu Nghệ An** và các trường Chuyên khác cùng **TS. Trần Nam Dũng, TS. Phạm Sỹ Nam, TS. Trịnh Thanh Đèo và Thầy Nguyễn Đức Tấn**.

II. Khoá Học Nâng Cao và HSG

Học Toán Online cùng Chuyên Gia

- **Toán Nâng Cao THCS:** Cung cấp chương trình Toán Nâng Cao, Toán Chuyên dành cho các em HS THCS lớp 6, 7, 8, 9 yêu thích môn Toán phát triển tư duy, nâng cao thành tích học tập ở trường và đạt điểm tốt ở các kỳ thi HSG.
- **Bồi dưỡng HSG Toán:** Bồi dưỡng 5 phân môn **Đại Số, Số Học, Giải Tích, Hình Học và Tổ Hợp** dành cho học sinh các khối lớp 10, 11, 12. Đội ngũ Giảng Viên giàu kinh nghiệm: **TS. Lê Bá Khánh Trình, TS. Trần Nam Dũng, TS. Phạm Sỹ Nam, TS. Lưu Bá Thắng, Thầy Lê Phúc Lữ, Thầy Võ Quốc Bá Cẩn** cùng đội HLV đạt thành tích cao HSG Quốc Gia.

III. Kênh học tập miễn phí

*HOC247 NET cộng đồng học tập miễn phí
HOC247 TV kênh Video bài giảng miễn phí*

- **HOC247 NET:** Website học miễn phí các bài học theo **chương trình SGK** từ lớp 1 đến lớp 12 tất cả các môn học với nội dung bài giảng chi tiết, sửa bài tập SGK, luyện tập trắc nghiệm miễn phí, kho tư liệu tham khảo phong phú và cộng đồng hỏi đáp sôi động nhất.
- **HOC247 TV:** Kênh **Youtube** cung cấp các Video bài giảng, chuyên đề, ôn tập, sửa bài tập, sửa đề thi miễn phí từ lớp 1 đến lớp 12 tất cả các môn Toán- Lý - Hoá, Sinh- Sử - Địa, Ngữ Văn, Tin Học và Tiếng Anh.